

Nr 502.

Av herr **Eriksson** i Falun, om anvisande av visst anslag till motverkande av arbetslösheten.

Den rådande ekonomiska krisen har medfört, att exporten av svensk järnmalm nedgått till allenast en bråkdel av tidigare utskeppade kvantiteter.

I ändamål att förhindra att de försämrade avsättningsmöjligheterna skulle behöva medföra allt för omfattande avskedanden vid de lappländska malmfälten, har styrelsen för Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag vidtagit olika åtgärder. Redan för ett par år tillbaka och innan krisen ännu gjort sig mera kännbar för landets industri infördes sålunda en begränsning av arbetstiden. Denna har sedermera ytterligare avkortats och uppgår för närvarande till allenast 2 à 3 dagar i veckan. Vidare har malmbrytningen hållits i gång i större omfattning än som motsvarat exporten, och brytningsöverskottet har upplagrats i bolagets exporthamnar i Narvik och Luleå. Slutligen hava utförts omfattande förberedelsearbeten av olika slag för kommande brytningar.

Oaktat dessa åtgärder hava tid efter annan betydande avskedanden redan måst företagas. I oktober 1930 uppgick arbetsstyrkan vid malmfälten och i Luleå — tjänstemän och förmän oräknade — till 3,734 man; motsvarande antal i februari 1933 var 2,339.

Emellertid torde även denna arbetsstyrka fortsättningsvis icke kunna beredas anställning. Frånsett den omständigheten, att malmlagren i exporthamnarna nu nått en omfattning, som icke torde böra överskridas, lär bolaget ur ekonomiska synpunkter i längden icke kunna giva sysselsättning mer än högst åt så stor personal, som erfordras för en mot skeppningen svarande brytning. Härtill kommer den omständigheten, att av olika skäl det knappast torde vara möjligt att även i fortsättningen arbeta med så begränsad arbetstid som för närvarande, utan torde en viss utökning av arbetstiden för bolagets personal vara ofrånkomlig.

Nu angivna förhållanden medföra, att, därest ej en hastig och, så vitt nu kan bedömas, oväntad förbättring av konjunkturerna skulle inträda, bolaget torde bli nödsakat att under sommaren och hösten ytterligare avsevärt minska arbetsstyrkan vid Kiruna och Malmberget.

Med hänsyn därtill att andra förvärvsmöjligheter saknas i dessa samhällen, som äro för sin existens helt beroende av gruvdriften, samt befolkningens ekonomiska bärkraft genom den redan långvariga begränsningen av arbetstillfällen blivit ytterligt försvagad, skulle ytterligare avskedanden i den om-

fattning, som nu angivits, komma att verka ödeläggande på de fattiga kommuner, som därav beröras.

Det synes därför böra omedelbart övervägas, huruvida icke åtgärder kunna vidtagas för ett effektivt hindrande av arbetslösheten. Några nödhjälpsarbeten i egentlig mening kunna därvid svårigen anordnas i trakten. Däremot finnes i Kiruna ett annat slags arbete, som synes vara synnerligen lämpligt att utföra till lindrande av arbetslöshet, nämligen brytning av sådant gråberg, som framdeles en gång måste brytas för friläggandet av malm å lägre nivåer. Sådant gråberg är visserligen redan brutet för en betydande tid framåt; ännu torde dock inemot 13,000,000 ton gråberg finnas lätt tillgängliga för brytning. En brytning av 2 å 2,5 miljoner ton gråberg extra per år skulle kunna bereda sysselsättning åtminstone åt 400 man under ett år. Priset för varje ton gråberg i rena brytningskostnader (utan allmänna omkostnader och förvaltning m. m.) uppgår till 1,40 å 1,60 kronor per ton, vadan alltså för en brytning av ovan angiven omfattning skulle erfordras ett belopp av 3,500,000 kronor per år. Därest dessa kostnader förskjutas av arbetslöshetsmedel men med bolaget kan träffas avtal om återbetalning till staten av förskjutna belopp i den mån och å tider, som bolaget med hänsyn till malmbrytningens läge självt skulle haft att ombesörja motsvarande gråbergsbrytning, inskränkas statens kostnader för en sådan arbetslöshetshjälp till allenast räntan å förskjutna belopp. Det torde med visshet kunna antagas, att denna form av arbetslöshetsunderstöd bleve den för staten billigast tänkbara.

Med de för arbetslöshetsarbetena i allmänhet givna direktiv skulle icke översstämma, att dessa arbeten utfördes genom arbetslöshetskommissionens försorg; och en sådan anordning skulle även ur andra synpunkter vara mindre lämplig. Däremot böra inga principiella invändningar kunna göras mot att för avseft ändamål beviljas räntefritt lån från det belopp om 10,000,000 kronor, som i propositionen nr 211 föreslagits skola ställas till förfogande för främjande av enskild verksamhet antingen såsom lån eller som subvention.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen, vid beviljande av medel till motverkande av arbetslösheten, ville medgiva, att ett belopp av 3,5 miljoner kronor finge lämnas Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag såsom räntefritt lån till bestridande av kostnaderna för gråbergsbrytning under tiden 1 oktober 1933—30 september 1934 utöver vad som svarar mot malmbrytningen under samma tid, med skyldighet för bolaget att återbetala lånet, i den mån de utförda arbetena avskrivas å verkställd malmbrytning.

Stockholm den 20 april 1933.

Bernh. Eriksson.